

به نام پروردگار مهربان

دهم

امتحان‌نوفین

آخرین راه برای موفقیت در امتحان

جغرافیای ایران

مینا معبودی، فاطمه رفیعیان

بر اساس بارم‌بندی
مصوب آموزش و پرورش



مهروماه

مقدمه

امسال، اولین سالیه که پایه‌ی دهم کار خودشو شروع کرده و چون تا حالا از کتابای درسی دهم، امتحانی گرفته نشده و نمونه سوالی هم وجود نداره، بنابراین همه‌ی دانش‌آموزای سال دهم، با نزدیک شدن فصل امتحانا، استرس اینو دارن که چه جوری برای امتحان آماده بشن؟ چطوری درس بخونن؟ کدوم بخش کتاب درسی مهم‌تره؟ سوآلا چطوری طرح می‌شن؟ و ...

به خاطر همین، هم‌دانش‌آموزا و هم معلما به کتابی نیاز دارن که تو امتحانای نوبت اول و پایان سال، بهشون کمک کنه. برای تولید کتابی که برای موفقیت در امتحان بتونه به بچه‌ها کمک کنه، همه‌ی سعی و تلاشمونو به کار گرفتیم و کتابی آماده کردیم با عنوان «امتحانوفن» (بر وزن استامینوفن) تا با خوردن! بیخشید خوندن اون، مشکلتون حل بشه. تو این کتاب ۱۰ سری آزمون با رعایت استانداردهای لازم و بارم‌بندی مصوب آموزش و پرورش برای امتحانات نوبت اول و پایان سال، طراحی و تنظیم شده؛ ۳ آزمون برای نوبت اول (امتحانات دی‌ماه) و ۷ آزمون برای امتحانات پایان سال، به همراه یه خلاصه درس کپسولی و کاربردی که همه‌ی مطالب مهم کتاب درسی رو پوشش می‌ده و شما رو برای امتحان آماده می‌کنه.

در طراحی این کتاب، به این موارد توجه ویژه کرده‌ایم:

- ۱ سوال‌ها از نظر ظاهر و محتوا، منطبق بر بودجه‌بندی اعلام شده آموزش ۴ پاسخ‌نامه مثل راهنمای تصحیح آموزش و پرورش برای امتحانات و پرورش و شبیه پرسش‌های امتحانات نهایی و هماهنگ کشوری باشه. هماهنگ باشه.
- ۲ بارم‌بندی سوآلا و حتی ریزبارم‌ها (در پاسخ‌نامه) مشخص شده ۵ توی پاسخ‌نامه، هر جا لازم بوده، توضیحات بیشتر و تکمیلی داخل باشه تا بدونید هر قسمت از پاسخ چقدر نمره داره. یه باکس جداگونه اومده.
- ۳ مجموعه‌ی آزمون‌ها، کل کتاب درسی رو پوشش بدن. ۷ هر جا که لازم دیدیم، مشاوره‌ی آموزشی برای مطالعه‌ی مفیدتر جهت موفقیت در امتحان ارائه کردیم.

کتاب جغرافیای دهم دبیرستان حاوی مطالب متنوع و متعدد علمی جغرافیایی است که با مطالعه‌ی آن با ایران عزیز خودمان آشنا می‌شوید. می‌دانید که اکثر نیازهای انسان از محیط اطراف تأمین می‌شود پس ما باید محیط اطراف خود را بشناسیم تا بتوانیم ارتباط درستی با آن برقرار کرده و در نتیجه به محیط و خودمان آسیب وارد نکنیم.

فرصت کم دبیران محترم و محدودیت دسترسی به منابع اطلاعاتی به دلیل جدید بودن کتاب و این‌که تا حالا از این کتاب امتحانی گرفته نشده و نمونه سوالی هم وجود ندارد، باعث می‌شود که همه‌ی دانش‌آموزان سال دهم با نزدیک شدن فصل امتحانات دچار نگرانی شوند که: چطور بخوانند تا نمره‌ی مطلوب را کسب کنند؟ کدام بخش کتاب درسی مهم‌تر است؟ چه سوآلاتی مطرح می‌شود؟ و... به همین علت هم دانش‌آموزان و هم معلما به مجموعه‌ای نیاز دارند که در امتحانات نوبت اول و پایان سال، به آن‌ها کمک کند. کتابی که مهم‌ترین و اساسی‌ترین نکات در آن گفته شده و نمونه سوال هم داشته باشد. کتاب حاضر، نتیجه سعی و تلاش ما در راستای این هدف می‌باشد.

مشاوره

(حتماً قبل از شروع مطالعه، این بخش را بخوانید)

- ۱ قبل از شروع به مطالعه و تمرین، بارم‌بندی فصل‌ها را ببینید.
- ۲ برای مطالعه‌ی درس، علاوه بر متن کتاب، حتماً جدول‌ها، نمودارها، نقشه‌ها و فعالیت‌ها را با دقت بخوانید. این موارد برای فهم بهتر ارائه شده‌اند و در صورتی که از آن‌ها غفلت کنید هم درس را به‌طور کامل نیاموخته‌اید و هم سوآلات امتحانی مرتبط را نمی‌توانید پاسخ دهید.
- ۳ حتماً از نقشه‌ی ایران و نقشه‌های کوه‌ها، رودها و موارد دیگر برای یادگیری بهتر استفاده کنید. استفاده از نقشه سبب می‌شود مطالب در ذهنتان نهادینه شود.
- ۴ سعی کنید مطالب را کاملاً بفهمید. صرفاً حفظ کردن مطالب، هم یادگیری این درس را دشواری می‌کند و هم به یادآوری مطالب را.
- ۵ پس از مطالعه‌ی، هر مطلب و قبل از ورود به مبحث بعد، از خودتان سوآل بپرسید و مطمئن شوید که تمام اجزاء مبحث را متوجه شده‌اید. در دروسی شبیه جغرافیا که هم متنی است و هم پر حجم، حتماً این کار را انجام دهید.
- ۶ در بخش آزمون‌های این کتاب، شماره درس و شماره صفحه، جلوی هر سوآل آورده شده است. پس از مطالعه‌ی هر مبحث، سوآلات مربوط به آن را پیدا کرده و پاسخ دهید. سپس جواب را با پاسخ‌نامه مقایسه کنید. در صورت مغایرت، به متن کتاب بازگشته و مجدداً آن را مطالعه نمایید.

۷ ما در زندگی با بخش‌های زیادی از محیط، روبه‌رو می‌شویم مانند، آلودگی، آب‌وهوا، وارونگی دما و ... پس این مطالب این درس، آگاهی ما را نسبت به اطراف زیاد می‌کنند و جنبه‌ی کاربردی دارند پس جغرافیا را طوری بخوانید که در زندگی روزمره بتوانید استفاده کنید.

۸ در نهایت از همکاران عزیز صمیمانه می‌خواهم که در بهتر شدن این مجموعه ما را یاری دهند.

با تشکر فراوان
مینا معبودی

بارمبندی کتاب جغرافیای ایران و استان‌شناسی

شماره درس	نوبت اول دی ماه	نمره	نوبت اول استان‌شناسی	نمره	پایانی نوبت دوم خرداد - شهریور	نمره	پایانی نوبت دوم استان‌شناسی
۱	۱ تا ۲	۱۵	۵۰ درصد کتاب استان‌شناسی	۵	۰/۵ - ۱	۵	۵۰ درصد کتاب استان‌شناسی
۲	۱ تا ۲				۱ - ۱/۵		
۳	۱ تا ۲				۱ - ۱/۵		
۴	۲/۵ تا ۴				۱ - ۲		
۵	۲/۵ تا ۴				۱ - ۳		
۶	۲/۵ تا ۴				۱ - ۳		
۷					۱ - ۳	۱۰	
۸					۱ - ۲		
۹					۲/۵ - ۴		
۱۰					۲/۵ - ۴		

۱ در آزمون کتبی نوبت اول کتاب جغرافیای ایران، ۱۵ نمره با توجه به حداقل و حداکثر نمره برای هر درس، سؤال طراحی شود.

۲ آزمون نوبت دوم (خرداد، شهریور) کتاب جغرافیای ایران، ۱۵ نمره دارد که به بخش اول کتاب (دروس ۱ الی ۶) ۵ نمره و به بخش دوم کتاب (دروس ۷ الی ۱۰) ۱۰ نمره تعلق می‌گیرد.

۳ در طراحی ۵ نمره بخش اول کتاب، طراح سؤال باید دو بسته سؤال ۵ نمره‌ای طراحی کند. بسته‌ی اول شامل دروس ۱ الی ۴ و بسته‌ی دوم شامل دروس ۵ و ۶ می‌شود. سپس دانش‌آموزان فقط یکی از این دو بسته را انتخاب می‌کنند و به سؤالات پاسخ می‌دهند. در آزمون پایانی ۱۰ نمره بخش دوم کتاب، طبق جدول بarmبندی بین دروس توزیع می‌شود.

۴ بarm متعلق به کتاب استان‌شناسی نیز در نوبت اول و نوبت دوم ۵ نمره است که این ۵ نمره در هر نوبت ۵۰ درصد کتاب را شامل می‌شود. این ۵۰ درصد متناسب با سرفصل‌ها و بخش‌هایی است که معلم بنا به اختیار، هماهنگ با کتاب جغرافیای ایران انتخاب و تدریس نموده است.

ردیف	سؤالات	نمره												
۱	<p>گزینه درست را علامت بزنید.</p> <p>الف) موقعیت ریاضی هر پدیده یا مکان چگونه است؟ (۱) متعلق به عوامل طبیعی است. (۲) فقط متعلق به آن پدیده است. (۳) به عوامل جغرافیایی بستگی دارد. (۴) این موقعیت قابل تغییر است.</p> <p>ب) گستردگی کشور ما در عرض‌های زیاد جغرافی منجر به چه شده است؟ (۱) تنوع گیاهان (۲) تنوع جانوران (۳) تنوع آب‌وهوایی (۴) محیط زیست زیبا</p> <p>ج) جمله صحیح را علامت بزنید. (۱) ایران با ۱۵ کشور مرز خشکی یا آبی دارد. (۲) ایران وسیع‌ترین کشور منطقه است. (۳) ایران جزء کشورهای کم همسایه است. (۴) ایران حدود ۸۷۳۱ کیلومترمربع مرز مشترک هوایی با همسایگانش دارد.</p>	۱/۵ (درس ۳)												
۲	<p>جای خالی را با کلمات درست کامل کنید.</p> <p>الف) در مرحله آخر کار پژوهشگر او ضمن ارائه دلایل علمی و منطقی به یا فرضیه یا فرضیه‌های خود می‌پردازد.</p> <p>ب) از جمله ابزارهای گردآوری اطلاعات میدانی به ، ، می‌باشند.</p> <p>ج) جغرافی دانان با به‌کارگیری به مطالعه محیط می‌پردازند و به حل مسائل محیطی اقدام می‌کنند.</p>	۰/۵ (درس ۲) ۰/۷۵ (درس ۲) ۰/۲۵ (درس ۲)												
۳	<p>کدام موارد قسمت الف به موارد قسمت ب باید وصل شوند؟</p> <table border="1" style="width: 100%; text-align: center;"> <thead> <tr> <th>الف</th> <th>ب</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>(۱) رشته‌کوه ارسباران</td> <td>(۱) کوه آتشفشانی</td> </tr> <tr> <td>(۲) سبلان</td> <td>(۲) زاگرس</td> </tr> <tr> <td>(۳) بینالود</td> <td>(۳) منطقه شمال آذربایجان</td> </tr> <tr> <td>(۴) زردکوه</td> <td>(۴) تالش</td> </tr> <tr> <td></td> <td>(۵) خراسان</td> </tr> </tbody> </table>	الف	ب	(۱) رشته‌کوه ارسباران	(۱) کوه آتشفشانی	(۲) سبلان	(۲) زاگرس	(۳) بینالود	(۳) منطقه شمال آذربایجان	(۴) زردکوه	(۴) تالش		(۵) خراسان	۱ (درس ۴)
الف	ب													
(۱) رشته‌کوه ارسباران	(۱) کوه آتشفشانی													
(۲) سبلان	(۲) زاگرس													
(۳) بینالود	(۳) منطقه شمال آذربایجان													
(۴) زردکوه	(۴) تالش													
	(۵) خراسان													
۴	<p>با دقت در عبارات زیر نادرست و درست بودن آن‌ها را مشخص کنید.</p> <p>(۱) در زاگرس (خوزستان، لرستان و ایلام) توفان گردوغبار در استان‌های زاگرسی در حال افزایش است. (۲) جلگه‌ها به دلیل داشتن معادن ارزش اقتصادی دارند. (۳) در سواحل شمالی حمل و نقل و صید ماهیان و میگو در جریان است. (۴) رصد ستارگان و برگزاری مسابقات ورزشی از جاذبه‌های مناطق کوهستانی می‌باشد.</p>	۱ (درس ۴)												
۵	<p>فقط نام ببرید.</p> <p>الف) عوامل تغییردهنده زاگرس در حال حاضر را نام ببرید و از هر کدام یک مثال بزنید.</p> <p>ب) مهم‌ترین عوامل ناشی از موقعیت جغرافیایی ایران که بر آب و هوای کشور ما اثر دارد را نام ببرید.</p> <p>ج) ویژگی‌های رودهای ایران را بنویسید. (۳ مورد)</p>	۱ (درس ۴) ۱ (درس ۵) ۱/۵ (درس ۶)												
۶	<p>به سؤالات زیر پاسخ کوتاه بدهید.</p> <p>الف) مهم‌ترین مفاهیم اساسی دانش جغرافیا چیست؟</p> <p>ب) اطلاعات مربوط به کره زمین مانند زیستگاه‌های مختلف و آب و هوا و رودها و ... چه کمکی به ما می‌کنند؟</p> <p>ج) محیط جغرافیایی چگونه به‌وجود آمده است؟</p>	۰/۵ (درس ۱) ۰/۵ (درس ۱) ۰/۵ (درس ۱)												

ردیف	سؤالات	نمره
	از دو بسته الف و ب فقط به سؤالات یک بسته پاسخ دهید:	
	بسته الف:	
۱	موارد زیر را فقط نام ببرید. الف) سازمان هواشناسی با استفاده از چه عواملی نقشه‌های هواشناسی تهیه می‌کند؟ ب) چه عواملی موجب ایجاد بیابان‌ها در کشور ما شده است؟ ج) توزیع آب در کشور ما در چه بخش‌هایی است؟ د) نام دو رود از قسمت شمالی دریای خزر و یک رود از قسمت غرب دریای خزر را بنویسید.	۰/۷۵ (درس ۵) ۰/۷۵ (درس ۵) ۰/۷۵ (درس ۶) ۰/۷۵ (درس ۶)
۲	بررسی کنید. الف) دو اثر متفاوت رشته کوه‌های البرز و زاگرس را بررسی کنید. ب) دلایل اهمیت دریاچه ارومیه را بررسی کنید.	۱ (درس ۵) ۱ (درس ۶)
	بسته ب:	
۱	جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید. الف) بر اشتغال هر روستایی خاک، ، سرمایه و اثر می‌گذارد. ب) دید ترکیبی به جغرافیدان کمک می‌کند تا به‌طور و جامع پدیده‌ها را با تمام آن در یک مکان مورد مطالعه قرار دهد. ج) یکی از سؤالات کلیدی در جغرافیا سؤال چطور است که به بررسی سیر و پدیده می‌پردازد. د) فرضیه رد شده به کسانی که با این سؤال مواجه شده‌اند می‌دهد و از آن جلوگیری می‌کند.	۲ (درس ۱) (درس ۱) (درس ۲) (درس ۲)
۲	درستی یا نادرستی عبارات زیر را مشخص کرده و اگر عبارتی نادرست بود، درست آن را بنویسید. الف) موقعیت جغرافی هر کشور از دو نظر قابل مطالعه است: موقعیت ریاضی و موقعیت مطلق. ب) مدار نزدیک رأس الجدی به جنوب کشور ماست. ج) مرز مهم‌ترین عامل تشخیص و جدایی هر کشور از کشور همسایه است. د) تنگه هرمز دروازه خروجی نفت خلیج فارس است.	۱/۵ (درس ۳)
۳	باتوجه به مطالب چشمه‌های گلی جوشان به سؤالات زیر پاسخ مختصر بدهید. الف) این چشمه‌ها در چه استان‌هایی هستند؟ ب) علت فعالیت این چشمه‌های جوشان چیست؟ ج) این چشمه‌های گل منشأ در نزدیکی کدام ناهمواری‌های معروف قرار دارند؟	۱/۵ (درس ۴)
	به تمام سؤالات زیر پاسخ دهید.	
۱	گزینه صحیح را علامت بزنید. الف) در هرم سنی گروه سنی کودکان و نوجوان کدام مورد است؟ ۱) ۱ تا ۲۴ سال ۲) ۱ تا ۱۸ سال ۳) ۵ تا ۲۵ سال ۴) ۰ تا ۲۹ سال ب) از تهران به چه استانی بیش‌ترین مهاجرت را داریم؟ ۱) گیلان ۲) خراسان رضوی ۳) خراسان شمالی ۴) اصفهان ج) در کشور ما در دهه‌های اخیر کدام مهاجرت از مهم‌ترین مهاجرت‌ها بوده است؟ ۱) مهاجرت به تهران ۲) مهاجرت برای تحصیل به خارج ۳) مهاجرت به مناطق خوش آب و هوا ۴) مهاجرت روستائیان به شهرها د) با پیشرفت فناوری و وسایل حمل و نقل چه امری مربوط به ازدیاد جمعیت افزایش یافته است؟ ۱) ازدواج ۲) مهاجرت ۳) تولد ۴) کنترل جمعیت	۱ (درس ۷)

آزمون ۱ * دی ماه



۱ الف) گزینه «۲» (۰/۲۵)

ب) گزینه «۴» (۰/۲۵) کشورهای درگیر: ایران، عراق، کویت، عربستان، ترکیه»

ج) گزینه «۱» (۰/۲۵) د) گزینه «۳» (۰/۲۵)

۲ الف) محل قرارگیری آن (۰/۲۵) ب) کوه‌های تالش (۰/۲۵)

ج) آنی (۰/۲۵) و زودگذر (۰/۲۵) د) غرب (۰/۲۵) و شرق (۰/۲۵)

۳ شماره (۱) الف ← شماره (۵) ب (۰/۲۵)

شماره (۲) الف ← شماره (۴) ب (۰/۲۵)

شماره (۳) الف ← شماره (۳) ب (۰/۲۵)

شماره (۴) الف ← شماره (۲) ب (۰/۲۵)

۴ الف) درست (۰/۲۵)

ب) نادرست ۲۸٪ «ذخایر گاز» (۰/۲۵)

ج) درست (۰/۲۵)

د) نادرست «از برخورد صفحه عربستان با صفحه اوراسیا به وجود آمده

است» (۰/۲۵)

۵ الف) دائمی (۰/۲۵) فصلی (۰/۲۵) اتفاقی (۰/۲۵)

ب) موقعیت جغرافیایی (۰/۲۵) ارتفاع (۰/۲۵) جهت کوهستان‌ها (۰/۲۵)

توده‌های هوا (سه مورد کافی است)

ج) جاذبه‌های گردشگری (۰/۲۵) استفاده از انرژی پاک، مانند خورشید (۰/۲۵)

گذران اوقات فراغت (۰/۲۵) معادن (سه مورد کافی است)

د) ۱- ارزش و نقش ارتباطی (۰/۲۵) ۲- بزرگ‌ترین منبع انرژی جهان

(۰/۲۵) ۳- درآمدهای حاصل از نفت (۰/۲۵) ۴- ارزش فرهنگی و سیاسی

جهان اسلام (سه مورد کافی است)

۶ الف) مطالعه زمین (۰/۲۵) به عنوان جایگاه انسان (۰/۲۵)

ب) اطلاعات بیشتری پیدا می‌کند (۰/۲۵) و پی می‌برد که سؤالی که

برایش پیش آمده قبلاً پاسخ داده شده است یا خیر. (۰/۲۵)

ج) ۱- دو شکل عامل فرسایشی مانند باد و باران (۰/۵) ۲- مواد حاصل

از فرسایش بین کوه‌ها (۰/۵)

د) با توجه به توده هوا (۰/۲۵) سرعت (۰/۲۵) و جهت آن‌ها (۰/۲۵)

پیش‌بینی می‌کنند.

۷ الف) در دید ترکیبی اجزا و عوامل محیط جغرافیایی در ارتباط با یکدیگر

عمل می‌کنند. (۰/۵) و به جغرافی دان کمک می‌کند به‌طور همه جانبه و جامع

پدیده‌ها و ویژگی‌های یک مکان را مورد مطالعه قرار دهد. (۰/۵)

ب) فرضیه‌های پژوهشگر به میزان دانش (۰/۲۵)، تجربیات (۰/۲۵) و سوابق

پژوهشی (۰/۲۵) در دسترس او بستگی دارد.

ج) در سواحل انسان با اسکله سازی (۰/۲۵)، بندرسازی (۰/۲۵)، دیواره‌سازی

ساحلی (۰/۲۵)، احداث جاده (۰/۲۵) روی جلگه‌های ساحلی، تغییر در پوشش

گیاهی و گسترش شهرها و روستاها و غیره تغییرات وسیعی ایجاد می‌کند.

د) به محدوددای که باتوجه به شکل زمین و شیب ناهمواری‌ها، آب‌های جاری

به سوی پایین‌ترین نقطه آن هدایت می‌شوند حوضه آبریز می‌گویند. (۱)

ه) با افزایش هر ۱۰۰۰ متر ارتفاع دمای هوا به‌طور میانگین حدود ۶ درجه

سنتی‌گراد کاهش می‌یابد، پس در نواحی کوهستانی کشور، آب و هوا سردتر و

در دشت‌های داخلی کشور که ارتفاع کمتری دارند، آب و هوا گرم‌تر است.

جهت رشته کوه‌های بلند مانند البرز و زاگرس نیز در پراکندگی جغرافیایی

بارش کشور اثر دارد. این عامل موجب بارش‌های بیشتر در دامنه‌های شمالی

البرز و دامنه‌های غربی زاگرس شده است.

آزمون ۲ * دی ماه



۱ الف) گزینه «۲» (۰/۵) ب) گزینه «۳» (۰/۵)

ج) گزینه «۱» (۰/۵)

۲ الف) به تأیید (۰/۲۵) رد (۰/۲۵)

ب) پرسش‌نامه (۰/۲۵) مصاحبه (۰/۲۵) مشاهده (۰/۲۵)

ج) دید ترکیبی (۰/۲۵)

۳ شماره (۱) الف مربوط به شماره (۳) قسمت ب است. (۰/۲۵)

شماره (۲) الف مربوط به شماره (۱) قسمت ب است. (۰/۲۵)

شماره (۳) الف مربوط به شماره (۵) قسمت ب است. (۰/۲۵)

شماره (۴) الف مربوط به شماره (۲) قسمت ب است. (۰/۲۵)

۴ الف) درست (۰/۲۵)

۲) نادرست. «دشت‌ها به دلیل داشتن معادن ارزش اقتصادی دارند» (۰/۲۵)

۳) نادرست. «میگو از منابع درآمد و اقتصادی دریاهای جنوب است» (۰/۲۵)

۴) نادرست. «رصد ستارگان، کویرنوردی و برگزاری مسابقات ورزشی از

جاذبه‌های دشت‌ها می‌باشد» (۰/۲۵)

۵ الف) ۱- عوامل طبیعی (۰/۲۵) ← مانند رودها (۰/۲۵)

۲- عوامل انسانی (۰/۲۵) ← مانند بستن سد (۰/۲۵)

ب) عرض جغرافیایی پرفشار جنب حاره‌های دوری و نزدیکی به دریاها (۱)

ج) ۱- بیشتر بارش‌ها در اواخر پاییز تا اوایل بهار است و در پایان این

دوره‌ها آبدهی بیشتر است. (۰/۵)

۲- باتوجه به جهت ناهمواری‌ها از غرب به شرق تعداد آب رودها کم‌تر

است. (۰/۵)

۳- رودهای دائمی از کوهستان‌های بلند و برف‌گیر هستند در نواحی

مرطوب جریان یابند مقدار آب آن‌ها بیشتر است. (۰/۵)

۴- رودهای مناطق خشک، طغیانی و اتفاقی هستند با مقدار آب متفاوت

(سه مورد کافی است)

۶ الف) مکان (۰/۲۵) و روابط متقابل انسان با محیط (۰/۲۵)

ب) به ما کمک می‌کند که دانش ما از محیط پیرامون (۰/۲۵) و سایر

مکان‌ها افزایش یابد. (۰/۲۵)

ج) در نتیجه فعالیت انسان که در جهت رفع (۰/۲۵) نیازهای خود است

محیط طبیعی (۰/۲۵) را به محیط جغرافیایی تبدیل می‌کند.

۷ الف) امکان دسترسی به همه آب‌های آزاد جهان را دارد. (۰/۲۵)

حمل و نقل کالا و مسافر (۰/۲۵) تأثیر در زندگی مردم ساحل نشین

(۰/۲۵) مشاغل گوناگون از جمله صید و پرورش ماهی و میگو (۰/۲۵)

ب) در کوهستان‌های نزدیک به مناطق گرم و خشک که گاهی

بارش‌های کوتاه و اتفاقی رخ می‌دهد نوعی کانون آبگیر موقت شکل

می‌گیرد که به آن‌ها کانون اتفاقی می‌گویند. (۱)

قسمت ب:

۱ از طریق سایت‌های مختلف اینترنتی و نرم‌افزارهای مختلف (۰/۵) که امکان نصب روی رایانه و رایانه همراه را دارند. (۰/۵)

۲ در دوره سرما وارد می‌شود (۰/۵) و باعث سردی و خشکی هوا در زمستان (۰/۵) و موجب بارش در سواحل دریای خزر می‌شود. (۰/۵)

۳ در مناطق کوهستانی، مکان‌هایی وجود دارد که آب بخش‌هایی از رودها را تأمین می‌کنند به این مکان‌ها کانون آبگیر می‌گویند. (۰/۷۵) دائمی (۰/۲۵) - فصلی (۰/۲۵) - اتفاقی (۰/۲۵)

۴ الف) فاضلاب شهری و صنعتی و کشاورزی

ب) زیاده‌های جامد مثل پلاستیک

پ) آلاینده‌های شیمیایی مثل رادیواکتیو

ت) استخراج و حمل و نقل نفت

ث) ورود کودها و سموم در اراضی کشاورزی توسط رودها (۱)

پاسخ سؤالات نیم‌سال دوم:

۱ الف) اولیه بومی (۰/۲۵) ب) فرش دستباف (۰/۲۵)

ج) غذایی (۰/۲۵)

۲ شماره (۱) الف - شماره (۴) ب (۰/۲۵)

شماره (۲) الف - شماره (۱) ب (۰/۲۵)

شماره (۳) الف - شماره (۳) ب (۰/۲۵)

۳ الف) بخش کشاورزی (۰/۲۵) ب) بخش صنعت (۰/۲۵)

ج) بخش خدمات (۰/۲۵)

۴ الف) این تقسیمات با توجه به موقعیت و زمان تغییر می‌یابد. (۰/۷۵)

ب) محلی است از مجموعه مسکن (۰/۲۵) که عوامل طبیعی و انسانی در شکل‌گیری آن نقش دارند. (۰/۲۵)

ج) با توجه به چگونگی پیدایش و کارکردهای خود شکل‌های متفاوت دارند. (۰/۵)

د) اختلاف شدید درجه حرارت روزانه و سالانه در نواحی مختلف ایران (۰/۵) ه) ناشی از بی توجهی به بند تاریخی هیرمند بود و باعث مهاجرت سیستانی‌ها به سرزمین گرگان شد. (۰/۷۵)

۵ الف) به زنجیره فعالیت‌های مالی، مدیریتی، بهداشتی، آموزشی و... که به‌طور غیرمستقیم در بهبود کیفیت و کمیت تولیدات کشور مؤثرند «خدمات» می‌گویند. (۰/۷۵)

ب) با توجه به مشکلات شهرهای بزرگ در سال‌های اخیر از جمله آلودگی هوا گرانی مسکن و آسیب‌های اجتماعی، حرکت جمعیت از شهرهای بزرگ به مکان‌های کوچک‌تر یا روستاها را مهاجرت معکوس می‌گویند. (۰/۷۵)

ج) روستا محلی است که فعالیت اغلب ساکنان آن وابسته به زمین است و بیشتر روستائیان به کشاورزی و دامداری مشغول هستند. (۰/۷۵)

د) واحدی از تقسیمات کشوری است که با محدوده‌ی معین، از بهم پیوستن چند شهرستان نزدیک به هم با توجه به موقعیت‌های سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و... تشکیل می‌شود و توسط استاندار اداره می‌شود. (۰/۷۵)

ه) میزان مولید و مرگ و میر را در یک سال مشخص از هم کم و بر تعداد کل جمعیت تقسیم و سپس آن را به درصد بیان می‌کنند. (۱)

و) گسترش بهداشت و واکسیناسیون - لوله‌کشی و بهبود آب آشامیدنی - رونق صادرات نفت - واردات مواد غذایی (۰/۷۵)

۴ آب موجود در کشور ما از ریزش‌های جوی تأمین می‌شود. در فصول سرد سال، ریزش برف و باران به‌صورت جریان آب رودها، منابع آب کشور را تغذیه می‌کند و در فصول گرم آب‌های فرورفته در زمین به صورت چشمه، چاه و قنات آب مورد نیاز مردم را تأمین می‌کند. (۲)

پاسخ سؤالات نیم‌سال دوم:

۱ الف - گزینه «۱» (۰/۲۵) ب - گزینه «۲» (۰/۲۵)

ج - گزینه «۴» (۰/۲۵) د - گزینه «۳» (۰/۲۵)

۲ الف) پراکندگی جمعیت (۰/۵) ب) داریوش - هخامنشی (۰/۵)

۳ ۲) موقعیت طبیعی برخوردار از کوه‌ها، دشت‌ها، موقعیت دریایی و خشکی و...

۳) تنوع زیستی، زیست‌بوم‌های گیاهی و جانوری و...

۴) تنوع قومی و فرهنگی، آیین‌ها، لباس‌ها، گویش‌های محلی و ...

۵) ۱۶۰ نوع صنایع دستی برای علاقه‌مندان گردشگری (۲)

۴ الف - درست (۰/۲۵) ب - نادرست (۰/۲۵)

ج - نادرست (۰/۲۵)

۵ الف) مولید و مرگ و میر و رشد طبیعی جمعیت را نشان می‌دهد. اگر مهاجرت را به آن اضافه یا از آن کم کنیم رشد مطلق جمعیت را به دست خواهیم آورد. (۰/۷۵)

ب) کوچک‌ترین واحد تقسیمات کشوری، با محدوده‌ی معین جغرافیایی است که از به هم پیوستن چند روستا، مکان و مزرعه هم‌جوار تشکیل می‌شود. (۰/۷۵)

ج) گاهی عوامل طبیعی یا انسانی سبب می‌شود که یک سکونت‌گاه اعتبار خود را از دست بدهد. مانند شهر بیشاپور. (۰/۷۵)

د) توسعه پایدار به معنای تأمین نیازهای امروز، بدون کاستن از توانمندی‌های نسل آینده است. (۰/۷۵)

۶ الف) مهاجرت به هر شکلی انجام شود برای کشورهایی که افراد از آن خارج می‌شوند (مهاجرت فرست) و برای کشوری که افراد به آن وارد می‌شوند (مهاجرت پذیر) تغییرات اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و محیط‌زیستی را به همراه دارد. مهاجرت روستائیان به شهر از مهم‌ترین مهاجرت‌های دهه اخیر است. (۱/۲۵)

ب) سکونت‌گاه عشایری است. در این شیوه زندگی، سکونت و یک جانشینی دائمی دیده نمی‌شود. عشایر از منابع طبیعی به‌طور مستقیم استفاده می‌کنند. در ایران کوه‌های البرز و زاگرس و دشت‌های پهناور برای دامپروری مناسب است. عشایر زندگی اجتماعی قبیله‌ای دارند. (۱)

آزمون ۵ * خرداد ماه

قسمت الف:

۱ الف) اراتوستن (۰/۲۵) - یونان (۰/۲۵) ب) انسان (۰/۲۵) - محیط (۰/۲۵)

۲ الف) به علت وقوع پدیده‌ها می‌پردازد. (۰/۵)

ب) بر روند زمانی موضوعات می‌پردازد. (۰/۵)

۳ زیرا فرضیه‌ها در هر پژوهش، نقش راهنما را دارد (۰/۵) و به فعالیت‌هایی جهت می‌دهد (۰/۵) که قرار است انجام شود. (۰/۵)

۴ موقعیت ریاضی (۰/۲۵) و موقعیت نسبی (۰/۲۵)

۵ الف) جاذبه گردشگری (۰/۲۵)

ب) استفاده از انرژی پاک مانند خورشید (۰/۲۵)

پ) گذران اوقات فراغت (۰/۲۵) ت) معادن و ... (۰/۲۵)

۲

ناحیه	عملکرد مثبت
۱- کوهستانی	خاک حاصلخیز (۰/۲۵)، محصولات کشاورزی فراوان و...
۲- خزری	منابع آب فراوان (۰/۲۵)، ساحل زیبا
۳- بیابانی	اماکن تاریخی (۰/۲۵)، روزهای آفتابی
۴- شرعی	روزهای آفتابی (۰/۲۵)، نزدیکی به دریا

«ذکر یک مورد کافی است موارد قابل قبول نمره می‌گیرد»

پاسخ سؤالات نیم‌سال دوم:

۱ الف) گزینه «۲» (۰/۲۵) ب) گزینه «۱» (۰/۲۵)

ج) گزینه «۳» (۰/۲۵) د) گزینه «۲» (۰/۲۵)

۲ الف) شهرگزیزی (۰/۲۵) یا مهاجرت معکوس (۰/۲۵)

ب) فاصله دارند (۰/۲۵)، روستاهای پلکانی (۰/۲۵)

ج) خدمات (۰/۲۵) و صنعت (۰/۲۵)

د) روستایی (۰/۲۵) عشایری (۰/۲۵)

۳ الف) شاه عباس برای حفظ مرزهای شمالی ایران (۰/۲۵)، تعدادی از

قبایل کرد را (۰/۲۵)، که به رزم‌آوری و سلحشوری، مشهور بودند به نواحی شمال شرقی ایران (۰/۲۵) فرستاد.

ب) اساساً کنترل جمعیت نباید به گونه‌ای باشد که هرم سنی کشور به سمت سالمندی و کهنسالی حرکت کند (۰/۱۵) زیرا این پدیده مانع اصلی بر سر راه توسعه اقتصادی جامعه خواهد بود. (۰/۱۵)

ج) ایران در زمان قاجاریه دارای چهار ایالت: ۱- آذربایجان (۰/۲۵)، ۲- خراسان و سیستان (۰/۲۵)، ۳- فارس و بندر (۰/۲۵)، ۴- کرمان و بلوچستان (۰/۲۵) و ۲۳ ولایت بود. (۰/۲۵)

د) وجود کوه‌های البرز و زاگرس (۰/۱۵)، و دشت‌های پست و هموار مجاور آنها (۰/۱۵)، ایل سون (۰/۲۵)، بختیاری (۰/۲۵)، قشقایی - ترکمن «دو مورد نام ایل کافی است»

ه) رشد سریع جمعیت از یک سو، بر تعداد جمعیت شهرها افزوده است (۰/۱۵) و از سوی دیگر با تبدیل نقاط روستایی به شهر و «تأسیس شهرداری» تعداد نقاط شهری (۰/۱۵) را افزایش داده است.

و) محدودیت در منابع آب و خاک (۰/۲۵)، بهره‌وری کم (۰/۲۵)، وجود آفات و خسارات طبیعی (۰/۲۵)، نوسانات آب و هوایی (۰/۲۵)، بی‌ثباتی در قیمت محصولات و... از جمله مشکلات زراعی کشور ماست. «ذکر ۴ مورد و یا تحلیل کلی دانش‌آموز نمره دارد»

آزمون ۱۰ * خرداد ماه

بسته الف:

۱ الف) با استفاده از اطلاعات روزانه مانند فشار (۰/۲۵)، رطوبت (۰/۲۵) و دما (۰/۲۵)

ب) پرفشار جنب حاره‌ای (۰/۲۵)، جهت رشته‌کوه‌ها (۰/۲۵)، دوری از دریاها (۰/۲۵)

ج) توزیع آب در کشور ما در بخش‌های کشاورزی (۰/۲۵)، مصارف شهری و روستایی (۰/۲۵)، صنایع (۰/۲۵) می‌باشد.

د) ولگا (۰/۲۵)، اورال (۰/۲۵)، کورا (۰/۲۵)

۲ الف) این کوه‌ها از یک طرف با جذب رطوبت، وضعیت آب و هوایی را در نیمه شمالی و غربی کشور ما مناسب کرده است. (۰/۱۵) و از طرف

دیگر همچون سوی درمقابل توده‌های مرطوب به نواحی داخلی کشور قرار گرفته اند. (۰/۱۵)

ب) از جمله دلایل اهمیت این دریاچه وجود جزایر متعدد در آن است (۰/۲۵) که محل سکونت انواع پرندگان مهاجر است (۰/۲۵) و در اطراف آن املاح و رسوباتی است (۰/۲۵) که برای درمان امراض پوستی مورد استفاده قرار می‌گیرد (۰/۲۵). آب این دریاچه موجب معتدل شدن آب و هوای منطقه شده است. «مقدار بحث قابل قبول نمره دارد»

بسته ب:

۱ الف) آب (۰/۲۵) - نیروی انسانی (۰/۲۵)

ب) همه جانبه (۰/۲۵) - ویژگی‌های (۰/۲۵)

ج) تکوین (۰/۲۵) - تحول (۰/۲۵) د) پاسخ (۰/۲۵) - طرح دوباره (۰/۲۵)

۲ الف) نادرست (۰/۲۵) موقعیت ریاضی و موقعیت نسبی (۰/۲۵)

ب) نادرست (۰/۲۵) مدار رأس السرطان (۰/۲۵) به جنوب کشور ما نزدیک است.

ج) درست (۰/۲۵) د) درست (۰/۲۵)

۳ الف) استان‌های هرمزگان و بلوچستان جنوبی (۰/۲۵)

ب) فعالیت‌های زمین‌ساختی (۰/۲۵) (ج) ناهمواری‌های مریخی (۰/۲۵)

پاسخ سؤالات نیم‌سال دوم:

۱ الف) گزینه «۱» (۰/۲۵) ب) گزینه «۲» (۰/۲۵)

ج) گزینه «۴» (۰/۲۵) د) گزینه ب (۰/۲۵)

۲

استان
شهرستان (۰/۲۵)
بخش
دهستان (۰/۲۵)

۳ الف) به منظور عرضه خدمات مناسب‌تر (۰/۱۵) و تأمین نیازهای مردم صورت می‌گیرد (۰/۱۵) و متناسب با موقعیت و زمان تغییر می‌یابد. (۰/۱۵)

ب) اکنون در مطالعات جمعیتی، بررسی ساختمان یا ترکیب جمعیتی از اهمیتی خاص برخوردار است (۰/۱۵) ساختمان جمعیتی ویژگی‌های قابل اندازه‌گیری جمعیت را مورد بررسی قرار می‌دهد. (۰/۱۵)

ج) سکونت‌گاه روستایی شامل خانه‌ها (۰/۲۵)، مزارع (۰/۲۵)، چراگاه‌ها (۰/۲۵)، باغ‌ها، مکان‌های عمومی (۰/۲۵) مانند: مساجد، میدان‌ها و شبکه معابر و راه‌هاست.

سکونت‌گاه شهری شامل کاشانه‌ها (۰/۲۵)، خیابان‌ها (۰/۲۵)، میدان‌ها، مکان‌های آموزشی و تفریحی، دانشگاهی (۰/۲۵)، بازار و مراکز درمانی (۰/۲۵) است.

د) در ایران به شهرهایی که بیش از یک میلیون نفر جمعیت داشته باشد (۰/۱۵) کلان شهر می‌گویند، مانند تهران (۰/۲۵)، تبریز (۰/۲۵)، مشهد و...

ه) بخش کشاورزی به دلیل ایفای نقش حیاتی در تأمین مواد غذایی سالم (۰/۱۵)، خودکفایی (۰/۲۵)، ایجاد اشتغال (۰/۲۵) و بهره‌مندی صحیح از مواهب الهی. مانند آب (۰/۲۵) و خاک (۰/۲۵) در اقتصاد کشور نقش بسیار مهمی دارد.

و) توسعه پایدار به معنای تأمین نیازهای امروز (۰/۱۵) بدون کاستن از توانمندی‌های نسل آینده است (۰/۱۵) و برای رسیدن به توسعه پایدار، شناخت توان‌های جغرافیایی (۰/۲۵) و درک صحیح از ظرفیت‌های محیطی (۰/۲۵) مورد نظر است.

درس اول: جغرافیا علمی برای زندگی بهتر

دانش جغرافیا، علم بررسی ارتباط متقابل انسان و محیط که با داشتن دید ترکیبی به انسان کمک می‌کند بهتر زندگی کند. یکی از علومی که به جرأت می‌توان گفت از قدیمی‌ترین دانش‌های بشری به شمار می‌رود، جغرافیاست. مفهوم لغوی جغرافیا: جغرافیا شامل کلمات (GEO) زمین و GRAPHY می‌باشد، یعنی ترسیم زمین. از نظر اراتوستن جغرافیا علم مطالعهٔ زمین به عنوان جایگاه انسان است.

بین جغرافیا و سایر رشته‌ها ارتباط وجود دارد و در نتیجه جغرافیا پلی بین رشته‌های مختلف علوم است که علوم طبیعی را با انسانی پیوند می‌دهد.

مفاهیم اساسی دانش جغرافیا

۱ مکان

- بسیاری از فعالیت‌های انسان در جا و محل معینی انجام می‌شود و این جا و محل را مکان می‌نامند.
- در جغرافیا تأثیرپذیری و تأثیرگذاری پدیده‌ها به صورت جریان پیوسته دیده می‌شود.
- محیط جغرافیایی در نتیجه‌ی فعالیت انسان‌ها که در جهت رفع نیازهای خود است محیط طبیعی را به محیط جغرافیایی تبدیل می‌کند.

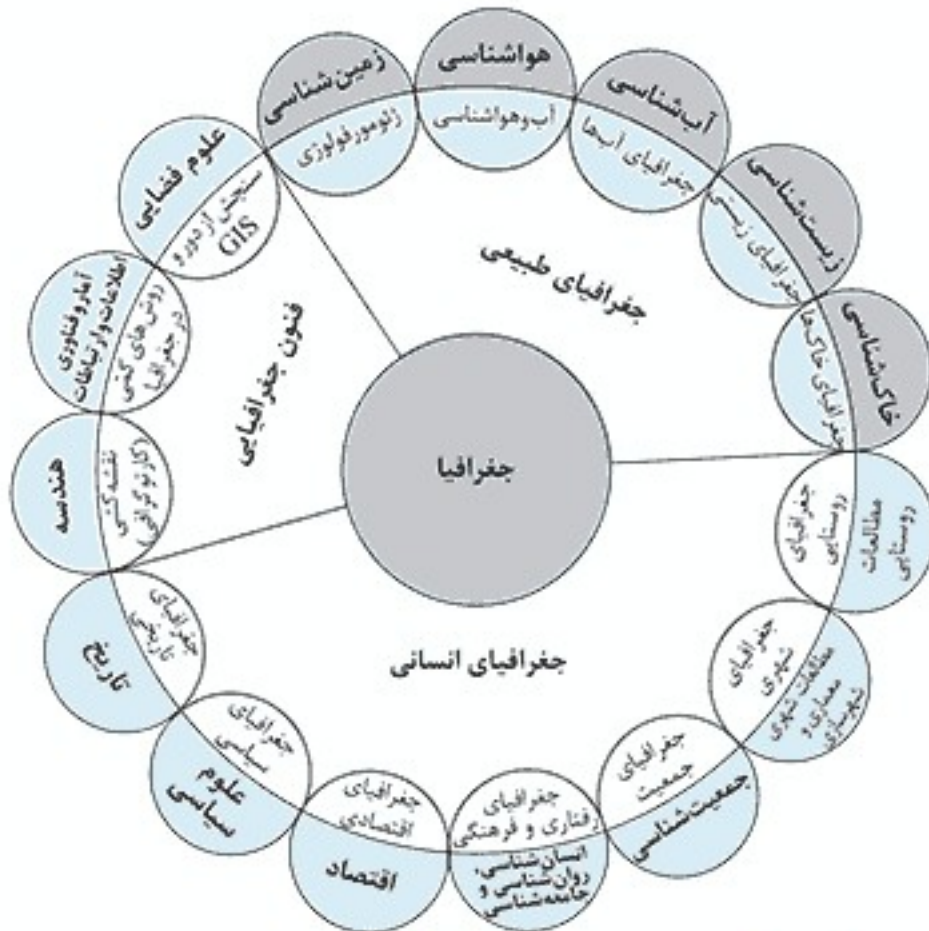
۲ روابط متقابل انسان با محیط

فعالیت انسان به دو شکل است:

- ت** عملکرد مثبت: درک توان‌ها و استفاده از منابع برای رفع نیازها است. مانند کشاورزی
- ب** عملکرد منفی: نگاه سودجویانه برای رسیدن به خواسته‌ها مانند قطع بی‌رویه درختان
- بدون شناخت توان‌ها و ظرفیت‌های محیطی بدون دانش جغرافیا ممکن نیست.

ویژگی‌های نواحی مختلف آب و هوایی

محصولات کشاورزی گوناگون	ناحیه کوهستانی
خاک حاصلخیز	
بارندگی ۸۰۰ میلی‌متر	
میزان دما ۲۸-۷ درجه سانتی‌گراد	ناحیه جنگلی خزر
خاک حاصلخیز	
منابع آب فراوان	
بارندگی ۱۲۰۰ میلی‌متر	ناحیه بیابانی
ساحل زیبای خزر	
روزهای آفتابی و درخشان	
بارندگی ۵۰ میلی‌متر	ناحیه شرچی
اماکن تاریخی متعدد	
میزان دما ۴۲-۱۰ درجه سانتی‌گراد	
بارندگی ۵۰ میلی‌متر	ناحیه شرچی
رطوبت نسبی ۸۰٪	
روزهای آفتابی و شرچی	
دریا و تبخیر زیاد	



کل‌نگری یا دید ترکیبی در جغرافیا

- جغرافی‌دان با دید ترکیبی به مطالعه می‌پردازد زیرا اجزا و عوامل محیط جغرافیایی در ارتباط با یکدیگر عمل می‌کنند.
- دید ترکیبی به جغرافیدانان کمک می‌کند تا به‌طور همه‌جانبه و جامع پدیده‌ها را با تمام ویژگی‌های آن در یک مکان مورد مطالعه قرار می‌دهد.

درس دوم: روش مطالعه در جغرافیا

سؤالات کلیدی در جغرافیا

- ① کجا؟ رکن اساسی در جغرافیا است و در رابطه با مکان وقوع پدیده است.
- ② چه چیزی؟ بر ماهیت هر مسئله یا پدیده دلالت دارد.
- ③ چرا؟ علت وقوع پدیده را بیان می‌کند.
- ④ چه موقع؟ به روند زمانی موضوعات می‌پردازد.
- ⑤ چه کسانی؟ یا چه کسی؟ انسان و روابط متقابل او را با محیط مورد توجه قرار می‌دهد.
- ⑥ چگونه؟ به بررسی سیر تکوین و تحول پدیده می‌پردازد.

مراحل تحقیق و پژوهش در جغرافیا (مرحله ۵)

گام اول: طرح سؤال و بیان مسئله

مسائلی که در گام اول اهمیت دارند، عبارتند از:

- ① مسئله به صورت واضح و روشن بیان شود و بهتر است صورت مسئله به صورت سؤالی نوشته شود.
- ② از عبارات خبری یا جملات کلی و نامعلوم جلوگیری شود.
- ③ پژوهشگر از خود می‌پرسد انجام این پژوهش چه اهمیتی دارد.
- ④ پژوهشگر باید پژوهش دیگران را مورد مطالعه و بررسی قرار دهد تا بفهمد این موضوع پژوهشی قبلاً پاسخ داده شده یا نه و نسبت به موضوع اطلاعات بیشتری پیدا کند.

گام دوم: تدوین فرضیه

یکی از مراحل حساس پژوهش است، زیرا فرضیه در هر پژوهش نقش

راهنما را دارد و به فعالیت‌ها جهت می‌دهد. پژوهشگر با توجه به مسئله خود، پیشنهادها و خبرهای اولیه را در چارچوب مسئله پژوهش خود ارائه می‌کنند.

فرضیه‌های پژوهشگر به میزان دانش، تجربیات و سوابق در دسترس او بستگی دارد. به نظر می‌رسد، حدس می‌زنیم و فرض می‌کنیم در اول تدوین فرضیه وجود دارد.

گام سوم: جمع‌آوری اطلاعات

جغرافی‌دان اطلاعات لازم را از دو راه به دست می‌آورد:

① کتابخانه‌ای: در تمام پژوهش‌های علمی استفاده می‌شود.

② مثال نقشه، آمارنامه، عکس‌های هوایی و ماهواره‌ای و غیره

③ میدانی که شامل مصاحبه، مشاهده و پرسشنامه است.

گام چهارم: پردازش اطلاعات

در این مرحله اطلاعات غیرضروری حذف و اطلاعات مرتبط با پژوهش، تجزیه و تحلیل اطلاعات آغاز می‌شود.

گام پنجم: نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهاد

در این مرحله پژوهشگر با تجزیه و تحلیل اطلاعات، پاسخ مسئله پژوهش را می‌دهد.

در این مرحله ضمن ارائه و دلایل علمی و منطقی به تایید یا رد فرضیه یا فرضیه‌های خود می‌پردازد.

اگر فرضیه رد شد به منزله شکست در پژوهش نیست، حداقل به ما می‌فهماند که جواب آن مورد خاص نبوده و این فرصت را می‌دهد که به موارد دیگر فکر کنیم.

درس سوم: موقعیت جغرافیایی ایران

■ موقعیت ریاضی ایران عامل تنوع آب و هوا در ایران به علت گستردگی عرض جغرافیایی است.

موقعیت نسبی

- محل قرارگیری هر مکان نسبت به پدیده‌های طبیعی یا انسانی پیرامون خود.
- منظور از موقعیت نسبی هر کشور، محل قرارگیری آن نسبت به سایر کشورها، دریاها، تنگه‌ها، کانال‌ها و غیره ... است.
- از نظر موقعیت نسبی ایران در جنوب غربی آسیا است.
- ایران از موقعیت نسبی ممتازی برخوردار است، زیرا در مجاورت خلیج فارس و تنگه هرمز قرار گرفته است.

اهمیت خلیج فارس و تنگه هرمز

- ① ارزش و نقش ارتباطی: نقش ارتباطی بین سه قاره آفریقا، اروپا، آسیا که در گذشته اهمیت داشته اکنون به عنوان حلقه‌ای از زنجیره حمل و نقل کالا و نفت اهمیت دارد.
- ② بزرگ‌ترین منبع انرژی جهان: ۶۶ درصد ذخایر نفت جهان و ۲۸ درصد ذخایر گاز طبیعی را در خود جای داده است.
- ③ درآمدها و دلارهای ناشی از صدور و فروش نفت: یکی از کانون‌های ثروتمند جهان به علت صدور و فروش نفت است.
- ④ ارزش فرهنگی و سیاسی: خلیج فارس در مرکز و قلب ناحیه جغرافیایی و سیاسی جهان اسلام قرار دارد.

تسلط بر تمام یا هر یک از این موارد، موازنه راهبردی و قدرت را در جهان تغییر می‌دهد.

جغرافیای طبیعی: مطالعه پدیده‌های طبیعی زمین است که عبارتند از:

- موقعیت جغرافیایی ایران
- شرایط و ویژگی ناهمواری‌ها
- آب و هوا
- منابع آب ایران

موقعیت جغرافیایی ایران (محل قرار گرفتن هر پدیده در سطح کره زمین)

موقعیت ریاضی یا مطلق

- هرگاه موقعیت پدیده را با عدد بیان کنید یعنی موقعیت ریاضی را بیان کردید. محل دقیق هر پدیده یا مکان، با توجه به طول و عرض جغرافیایی موقعیت مطلق یا ریاضی آن محل است.
- ایران در عرض جغرافیایی ۲۵ تا ۳۹ درجه شمالی است و مدار راس السرطان که ۲۳° درجه و ۲۷ دقیقه است از جنوب ایران عبور می‌کند. ایران بین نصف النهار ۴۴ شرقی و ۶۳ درجه شرقی قرار گرفته است.

